Maandag 9 September 1946

DAGBLAD

63ste Jaargang No. 4905

AMIGOE DI CURAÇAO

Dit dagblad verschijnt dagelijks, behalve 's Zondags; abonnementsprijs Bonaire en Curaçao 2 gld.; Aruba 2,50 gld.; Bovenwinden, Suriname 2,50 gld.; en het buitenland 3 gld.

Hoofdredacteur Dr. Joh Hartog. Tel. 1858; P. bus 80 Willemstad Red.-adres Conciëntiessteeg 27.

Uitgeefster en Administratie: Paulus-drukkerij, Conscientiesteeg 29, telefoon 1550; Postbus 80, Willemstad N.W.I. Voor Aruba: J. E. Croes, Postbus 14, Oranjestad; tel. 38.

Bulgarije wordt een Republiek

Italiaans-Oostenrijkse regeling inzake Zuid-Tirol

Poolse Communisten betogen tegen Byrnes' politiek

Stalin houdt wapenschouw op Rode Plein

PLEBISCIET IN BULGARIJE.

Taas meldde uit Bulgarije, dat 92% van de kiezers, die deelnamen aan het plebisciet van Zondag, gestemd hebben voor een Bulgaarse Republiek.

Volgens het Bulgaars Ministerie van Binnenlandse Zaken zouden de uitslagen te kennen geven, dat 98% der burgers deelnam aan de stemming.

Van vele kiesstations op het platteland is nog geen bericht binnen.

Een bericht dat te Londen verstrekt werd aan de pers door de Sovjet-luisterdienst, zeide, dat de buitenlandse correspondenten en waarnemers eensgezind van mening waren, dat het referendum plaatsvond in een atmospheer van volledige vrijheid zonder enige dwang. (Londen, (AP) 9.9).

PARADE IN MOSKOU.

Stalin en de Russische militaire leiders sloegen gisteren een defilé van tanks en mobiele kanonnen gade op het Rode Plein te Moskou ter gelegenheid van de „dag der tanksbestuurders". Terwijl Sovjet-vliegtuigen door de lucht ronkten stond Stalin — geflankeerd door de Maarschalken Konev en Budyenny, de leden van het Politiebureau en de regeringsleiders — voor de tombe van Lenin en sloeg het krijgsvertoon gade. De leden van de Tsjechoslowaakse militaire missie en de buitenlandse correspondenten waren de enige vreemdelingen die waren uitgenodigd om de wapenschouw bij te wonen (Moskou, (AP) 9.9).

COMPLOT IN TEHERAN.

Prins Mozaffar Firouz, de Iraanse Directeur van Voorlichting, maakte bekend dat de staat van beleg in Teheran is ingevoerd na de ontdekking van een complot tegen de regering. Firouz zeide, dat het complot werd verijdeld met de arrestatie van Jehan Sjah, een stamleider, en Chasan Mahal in de omgeving van Isfahan. Firouz zeide, dat Jehan Sjah, een stamleider, en in de samenrotting heeft toegegeven. (Teheran, (AP) 9.9).

ANTI-NOORDAMERIKAANSE BETOGING.

Poolse betogers stroomden Zondagavond voor de residentie van den Noordamerikaansen Ambassadeur Arthur Bliss Lane en riepen: „Weg met de verdedigers van Duitsland". Vervolgens trokken zij verder om een deel van het dagblad-kantoor, hetwelk behoort aan de Boerenpartij van Vice Premier Stanislaus Mikolajczyk, in lichterlaaie te zetten.

De betoging begon in het Roma-auditorium waar een menigte van 5000 personen luisterde hoe de Poolse Vice Premier Wladislaw Gomulka Byrnes aanviel omdat hij de „durf" had den Duitsers hoop te geven op een herziening van het Oostgrens. Een deel van de menigte trok van het auditorium naar het Polonia Hotel. Lane woont daar doch hij toefde buiten de stad.

Ongeveer 2000 mensen verschenen voor het hotel, doch slechts ongeveer 200 namen actief aan de betoging deel en marcheerden met gebalde vuist, terwijl de rest van de menigte toekeek. Nadat zij door de militie uiteengedreven waren, begaven zij zich naar het gebouw van de „Gazeta Ludowa", waar ook het hoofdkwartier van de Poolse Boerenpartij gevestigd is. Met knuppels en stenen werden de ramen ingeslagen en voorts stak men een deel van het dagbladkantoor in brand, terwijl men de archieven vernietigde. Ook hier moest de militie ingrijpen en een bende van duizend uiteendrijven, waarvan sommigen zich begaven naar het nabijliggend hoofdkwartier van de Arbeiderspartij, welke de steun der Communisten heeft. Later verzamelden de betogers, die de Internationale zongen, zich weer bij het apartement van den Noordamerikaansen Ambassadeur, doch zij werden verjaagd door de militie. Tijdens de nacht werden voor het hotel en het dagbladkantoor patrouilles geposteerd.

Gomulka had aan de menigte medegedeeld, dat aan Polen de gebieden beloofd waren, welke het thans bezet en dat het hoopte „ze in vrede te kunnen behouden". Hij zeide, dat zich thans vier millioen Polen in het gebied bevinden en er spoedig vijf millioen zullen zijn. „Wij gaven een miliard uit om deze gebieden te herstellen en in orde te brengen", zeide hij.

Gomulka, die Voorzitter is van de Poolse Arbeiderspartij, beschuldigd zowel Groot Britannië als de Verenigde Staten ervan, zich in te laten met de inwendige Poolse aangelegenheden (Warszawa, (AP) 8.9).

VERDRAG TUSSEN ITALIË OOSTENRIJK.

De Italiaanse Premier Alcide de Gasperi en de Oostenrijkse Minister van Buitenlandse Zaken Karl Gruber maakten bekend, dat zij een overeenkomst hebben getekend, waardoor regionale autonomie wordt toegekend aan de Duits sprekende inwoners van de provincies Bolzano en Trente. Ook werden andere geschillen tussen de twee landen over Zuid-Tirol bijgelegd. Volgens de bepalingen van het verdrag krijgen de Duits sprekende inwoners van deze gebieden de volgende rechten: 1) de vrijheid om onderwijs te geven in hun moedertaal; 2) de gelijkheid van taal in officiële betrekkingen en officiële documenten; 3) de herinvoering van Duitse familienamen welke veritaliaanst waren onder het fascistisch regime; 4) gelijke kansen om officiële betrekkingen te bekleden. Ook krijgen de gebieden autonome wetgevende en uitvoerende macht. Binnen een jaar zal een verdrag gesloten worden voor weg- en spoorwegverkeer tussen Zuid-Tirol, Italië en Oostenrijk en Oost-Tirol, alsook voor de ruil van goederen tussen Oostenrijk en Italië (Parijs, (AP) 9.9).

UITSTEL GEVRAAGD.

De Raad der Ministers van Buitenlandse Zaken is overeengekomen om het Russische voorstel voor een maand uitstel van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties over te nemen. Men vreest namelijk, dat de vredesconferentie nog niet afgelopen zal zijn tegen 23 September, de datum waarop de Algemene Vergadering weer bijeen zou komen. Ingelichte kringen melden, dat de Ministers besloten hebben de volgende maand te New York bijeen te komen teneinde aan de Algemene Vergadering de vredesverdragen voor te leggen, welke de conferentie thans opstelt voor Italië, Roemenië, Hongarije, Bulgarije en Finland. De Ministers zullen dan ook beginnen om de verdragen voor Duitsland en Oostenrijk op te stellen.

De Verenigde Staten deden niet mee bij de goedkeuring van het verzoek om de bijeenkomst uit te stellen, doch verzetten zich er niet tegen. Groot Britannië legde zich voorlopig neer bij het voorstel, doch heeft een uiteindelijke beslissing uitgesteld in afwachting van een telefoongesprek tussen A. V. Alexander, die de vergadering bijwoonde, en Bevin, die zich in Londen bevindt voor de besprekingen over Palestina (Parijs, (AP) 9.9).

DE STAKING DUURT VOORT.

De grootste scheepvaartstaking in de geschiedenis der Verenigde Staten gaat haar vijfde dag in, terwijl de 25.000 vrachtauto-bestuurders in New York het werk ook nog niet hebben hervat. De hoop op een spoedige regeling in beide stakingen is gering (New York, (AP) 9.9).

FAROEK IN TURKIJE.

Koning Faroek van Egypte is met zijn jacht de Turkse haven Mersin binnengelopen. De Turkse regering werd blijkbaar verrast door het bezoek en zond per vliegtuig enkele vertegenwoordigers om hem te verwelkomen. Volgens het nieuwsblad „Tasvir" werd het jacht geëscorteerd door Britse oorlogsschepen. Het is waarschijnlijk dat Faroek en bezoek zal brengen aan Ankara voor een formeel staatsbezoek en vervolgens naar Istanbul zal gaan (Istanbul, (AP) 9.9).

ONDANK IS 'S WERELDS LOON.

De „Exchange Telegraph" meldt in een bericht uit Athene, dat Luitenant George Tangalakis, de bestuurder van het Helleense vliegtuig dat boven Joegoslavië werd neergeschoten, tijdens de oorlog zijn leven op het spel zette om Tito te redden en houden is van het Joegoslavische Militaire Kruis. In 1944 vloog Tangalakis van Italië naar Joegoslavië en pikte hij Tito op die in gevaar verkeerde, aldus het bericht. Later werd de vlieger gewond toen hij een Duits convooi aanviel. (Londen, (AP) 7.7).

REPRESAILLES.

Joseph Ryan, Voorzitter van de Internationale Bond van Havenarbeiders, zeide, dat de bond geen vrachten voor Joegoslavië zal laden „alvorens behoorlijke maatregelen zijn genomen tegen degenen die verantwoordelijk zijn voor de neerschieting van onze vliegtuigen" (New York, (AP) 9.9).

HET PALESTIJNSE VRAAGSTUK.

Temidden van berichten omtrent nieuwe terreurdaden in het Heilig Land kwamen Britse en Arabische vertegenwoordigers bijeen in Londen voor een conferentie welke door de Britse regering belegd werd in een poging het critieke Palestijnse vraagstuk op te lossen. Berichten uit Jeruzalem spreken van uitgebreide aanvallen tijdens de nacht op het Palestijnse spoorwegnet en de olie-pijpleidingen. Bij de aanvang van de conferentie heerste er bovendien een zeker pessimisme aangezien de Joodse vertegenwoordigers weigerden om mede te doen. (Londen, (AP) 9.9).

HALF SEPTEMBER UITSPRAAK NEURENBERG?

De uitspraken van het Tribunaal te Neurenberg worden omstreeks medio September a.s. verwacht. Het Agence France Presse weet te melden, dat de executie der eventueel door het Tribunaal ter dood veroordeelde oorlogsmisdadigers waarschijnlijk zal geschieden in de gevangenis Plotzensee te Berlijn. In deze gevangenis zijn behalve de ongeveer 200 deelnemers aan het Juli-complot tegen Hitler, een 5000 anti-Nazies om het leven gekomen.

UITSTEL.

President Truman heeft de derde proef met atoombommen te Bikini uitgesteld voor onbepaalde tijd. Volgens een verklaring van het 'Witte Huis zal de proef, waarbij een bom op grote diepte tot ontploffing gebracht zou worden, niet genomen worden in de naaste toekomst. De twee proeven die reeds genomen zijn, hebben reeds zulk een hoeveelheid gegevens opgeleverd, dat de derde proef nog wat kan wachten. Deze zou het volgend jaar genomen worden. (Washington, (AP) 7.9).

GEEN VERLOVING.

Sir Alan Lascelles, privé-secretaris van den Britsen Koning, heeft een verklaring uitgegeven waarin ontkend wordt, dat Prinses Elizabeth zich zou hebben verloofd. Volgens geruchten zou zij zich spoedig verloven met Prins Philippe van Hellas. (Londen, (AP) 7.9).

INVASIE.

De Britse Communisten hebben tijdens het weekeinde in Londen een invasie gepleegd in twee blokken van luxe-apartementen. Zij beramen thans een woningoffensief dat tienmaal zo groot zal zijn. Regeringsautoriteiten hebben spoedbijeenkomsten belegd teneinde te beslissen wat men zal doen met de meer dan duizend mannen, vrouwen en kinderen die gisteren tien gebouwen in Kensington in bezit namen en verkondigden dat zij niet zullen vertrekken. Het communistisch hoofdkwartier maakte bekend, dat ongeacht officiële waarschuwingen men van plan is op zijn minst 10.000 leden behoorlijke woningen te verschaffen. „Wij staan versteld van het groot aantal flats, huizen en hotels die nog leeg zijn in Londen, hoewel zij reeds maanden geleden ontruimd werden door regerings-departementen en buitenlandse regeringen", aldus de verklaring. (Londen, (AP) 9.9).

HUIS TEN BOSCH HERSTELD.

Het Huis Ten Bosch te Den Haag is bijna geheel gerestaureerd. Het gebouw werd gedurende de bezetting ernstig beschadigd maar vooral tegen het einde van de oorlog.

De Duitsers hebben alle eikenbomen en olmen die het gebouw omgaven omgehakt. Het was aan deze bomen dat het gebouw zijn naam ontleende. De gehele omgeving werd door een tankgracht omgeven en ook de toegangsbrug werd afgebroken om een andere tankgracht aan te leggen. De stenen van deze brug zijn door trouwe Nederlanders verborgen zodat men haar weer net zoals zij vroeger was heeft kunnen reconstrueren.

Vlak hadden de Duitsers vlak bij het Huis Ten Bosch een centrum gebouwd om V-2's af te schieten. Het gevolg hiervan is dat de muren zwaar beschadigd zijn door Geallieerde Luchtaanvallen, en dat alle ruiten vernield waren. Alleen de reparaties van muren en vensters hebben een jaar geduurd. (Den Haag, Aneta, 9.9).

INTERNATIONALE PETROLEUM-ASSOCIATIE.

Nederland, de Verenigde Staten, Groot Britannië, Frankrijk, de Scandinavische Landen, Australië, Canada, België, China en Zuid-Afrika zullen deel nemen aan een bijeenkomst welke op 2 October te Zürich wordt gehouden teneinde een Internationale Cooperatieve Petroleum Associatie te vormen.

Reeds is voor 1 millioen dollar ingeschreven en men verwacht weldra 2 millioen inschrijvingen te hebben om internationaal en coöperatief de productie en raffinaderij van petroleum te financiëren.

Howard A. Cowden, voorzitter van de „Cooperative Association", van de stad Kansas, welke deze nieuwe beweging steunt, verklaarde dat men van plan is uitsluitend met coöperatieve lichamen te werken en dat de olie niet op de open markt zal worden gebracht, uitgezonderd misschien Zweden.

Cowden, die de Verenigde Staten vertegenwoordigt in Zürich, weigerde te verklaren of de nieuwe associatie reeds voorafgaandelijke onderhandelingen met de producerende landen heeft ingezet om concessies te krijgen. Het is echter waarschijnlijk dat men beginnen zal met de aankoop van Venezolaanse olie. (New York, Aneta, 9.9).

VOORSTEL TOT NAASTING.

Het blad „Trouw" verklaarde Zaterdag dat Nederland een voorstel zal indienen op de Vredesconferentie te Parijs voor annexatie van kleine gedeelten Duits grondgebied.

Het voorstel zal worden ingediend ondanks de verklaring van Byrnes dat de Verenigde Staten geen annexatie zullen steunen van gebieden die zonder enige twijfel Duits zijn. De juiste vorm van het voorstel dat aan een parlementaire commissie zal worden voorgelegd is nog niet door de Regering uitgewerkt, (Den Haag, Aneta, 9.9).

het nieuws van vandaag

Stemde Hellas enkele dagen geleden voor de monarchie, in Bulgarije is thans de republiek gekozen in een plebisciet dat gisteren gehouden werd. Volgens de laatste cijfers hebben 4.103.000 van de 4.479.000 kiezers hun stem uitgebracht als volgt: Voor de Republiek 3.801.160; voor de Monarchie 171.000; ongeldig 119.000. Ziezo, dat is dat. Nu heeft Rusland laten zien dat het ook anders kan. Het is heel moeilijk aan te nemen, dat er een noemenswaardig aantal republikeinsgezinden in Bulgarije gevonden kunnen worden. Alle Balkanlanden zijn nog van de oude monarchale stempel. De republiek heeft in het moderne Hellas nimmer geleefd. In Bugarije, dat nog veel patriarchaler is — in huis en economie — zou bij een vrij plebisciet een republiek geen schijn van kans hebben gehad. Het door de grote mogendheden der negentiende eeuw als bufferstaat tegen Rusland gesticht Bulgarije wordt thans van datzelfde Rusland een voorpost aan de Aegeïsche zee en de Zee-engten. Het oude Bulgarije onder Tsaar Simeon beheerste in de negende eeuw een wereldrijk, waarin Bulgarije, Hongarije, Roemenië, Serbië Albanië en Macedonië slechts provincies waren. Eerst door de Oostreinen en later door de Turken werd deze wereldstaat ingeperkt om als ondergedoken staat, voortlevend in de machtige Orthodoxe Kerk, voort te leven tot de negentiende eeuw. Romein noch Turk konden het nationale bewustzijn der Bulgaren — gewonnen uit een menging van Slaven en Tartaren — onderdrukken. Na de Turks-Russische oorlog ontstond Bulgarije in 1878 en onder Russische protestie werd Prins Alexander van Battenberg (voorvader van Lord Mountbatten) vorst. Prins Alexander was een figuur, die zich wel door de Russen in het zadel lieten zetten, maar daarna zelf de teugels wilde hanteren.

De Russen wipten hem dus uit het zadel. Hierna werd Ferdinand San Saksen-Coburg vorst en in 1908, toen Bulgarije voorgoed onafhankelijk werd, Tsaar der Bulgaren. Zelfs de heftigste tegenstanders des konings, die door wijlen Boris III (zoon van Ferdinand) op dictatoriale wijze werden onderdrukt, konden met de hulp der communisten de kathedraal van Sofia in de lucht doen vliegen, maar geen noemenswaardig republikeinse aanhang vinden. De Bulgaren zijn evenwel het meest Russischgezinde volk buiten de Sovjet-Unie: De Bulgaren danken hun volk-zijn aan Russisch bloed; de Russen danken een groot deel van hun taal aan de Bulgaren.

De Engelse invloed op het Nederlands

In het Haags Neerlandia wijdt D. C. Tinbergen een uitvoerig artikel aan de Engelse invloed op het Nederlands, die van recenter datum is dan van het Frans en Duits. Hij schrijft o.a.:

Wat nu de culturele betrekkingen met Engeland aangaat, tot in het midden van de 18e eeuw zijn die niet van dien aard geweest dat de sporen ervan zo duidelijk als die van de aanraking met andere volken aan het licht kwamen. Als men zeelui en vissers, diplomaten en geleerden uitzondert, was de kennis van het Engels hier in de 17e eeuw nog weinig verbreid.

Tot die tijd hadden de Engelsen ons dan ook nog weinig te leren; ten dele bestond er zelfs de omgekeerde verhouding: Nederlandse letterkundige werken werden in het Engels vertaald en aan de Zuidelijke Nederlanden dankten de Engelsen de opkomst van hun weefnijverheid; in een [illegible] boek kan men menigmaal van Engelse woorden de Nederlandse oorsprong vinden vermeld. Van het Engels werd hier te lande nog vaak met spot en minachting gesproken. Maar er komt kentering en het getij slaat op den duur in zijn tegengestelde over. Als Engeland ons politiek boven het hoofd is gegroeid — als de Republiek vergeleken wordt bij het bootje dat in het zog van het grote Engelse fregat op sleeptouw wordt genomen — als Engeland zich in de 18e eeuw tot machtige handels- en industriemogendheid gaat verheffen, als de Engelse litteratuur, die ons voorlopig nog vooral in Franse vertaling bereikt, meer en meer op prijs wordt gesteld, zien we de belangstelling voor de Engelse taal gaandeweg toenemen. Was kennis van het Frans hier al in de middeleeuwen een eis van beschaving, kennis van het Engels wordt pas langzamerhand meer algemeen.

Al werd het in de eerste helft van de 19e eeuw wel aan gymnasia onderwezen, pas de wet op het middelbaar onderwijs brengt het aanleren er van in ruimere kring, eerst door de hogere burgerscholen, later ook door scholen van eenvoudiger type. Toch wil dit niet zeggen, dat kennis van Engelse woorden en uitdrukkingen niet ook langs andere wegen dan die van het onderwijs doordrong.

Een beschouwing, door tal van voorbeelden toegelicht, over de al zeer omvangrijke inwerking van het Engels op onze taal in de loop vooral van de 19e eeuw, heeft Prof. de Vooys gegeven in een studie [1], die hij zelf betitelt als „een schets die tot voortgezet onderzoek moge aansporen" Het is een opstel dat vooral historisch taalonderzoek beoogt, maar tevens in het licht stelt, welke houding tegenover taalverschijnselen als waarvan sprake is, verantwoord is.

Men vindt er o.a. een heldere uiteenzetting, op hoeveel verschillende wijzen de bedoelde invloed is ontstaan, hoe men daarbij onderscheid heeft te maken tussen verschillende maatschappelijke kringen waarbinnen zich de werking telkens op andere wijs doet gelden, hoe er voorbeelden van uiterst vluchtige en kortstondige, en van diepere en blijvende invloed zijn te constateren. De gebeurtenissen van de laatste jaren zullen aan het voorbeelden-materiaal heel wat kunnen toevoegen, aan de beschouwingswijze vermoedelijk weinig hebben te veranderen. Wij zullen geen poging doen om de inhoud van deze studie, waaraan we overigens veel hebben te danken, hier in het kort weer te geven, maar liever trachten door enkele algemene opmerkingen het verschijnsel dat we bespreken te karakteriseren.

Zoals ook bij ontlening aan andere talen is er onderscheid te maken tussen woorden, die alleen in bepaalde vakkringen in gebruik komen en andere die in de woordvoorraad van een groter milieu worden opgenomen; sommige vaktermen worden ook wel algemeen bezit, andere blijven steeds tot de beoefenaars van het vak beperkt.

Tot de oudste uit het Engels overgenomen woorden behoren die, welke door persoonlijke aanraking van vissers en zeelui be[illegible] en loods maar vooral op dit gebied is er wisselwerking geweest en zo is het Engelse yacht uit het Nederlands afkomstig. Gaat men verschillende bedrijven na, waarin Engeland leiding heeft gegeven, dan zal het niemand verwonderen dat lange lijsten van ontleende termen zijn op te maken voor de textielnijverheid, de machinebouw, de spoorwegen, de gasfabricatie, voor de handel, het kantoor-bedrijf, het bankwezen.

Van andere aard en in andere kringen verspreid, zijn de ontleningen, die van de grote betekenis ook voor ons van de Engelse staatkundige instellingen, van de vakbeweging, van de litteratuur getuigen. Daarnaast weet ieder hoeveel woorden op het terrein van de maatschappelijke omgang, van de kleding, van spijzen en dranken door ons uit het Engels zijn overgenomen, al zal het misschien verrassen, dat daarvan heel wat voorbeelden al in de 18e eeuw zijn te vinden; dat vooral wat de kleding betreft heel veel van die woorden met de oude modes weer in het vergeetboek zijn geraakt, spreekt vanzelf.

Dat ook de verschillende takken van sport ruimschoots hun bijdragen hebben geleverd, behoeft nauwelijks vermeld; aardig is het hierbij eraan te herinneren, dat het Engelse golf uit het Nederlandse kolf is ontstaan, terwijl het later in Engelse vorm door ons weer uit het Engels hierheen werd teruggebracht.

Tal van woorden en zegswijzen zijn ons eigendom, soms ook internationaal eigendom geworden, waarvan menigeen de Engelse oorsprong niet zo licht zou vermoeden: uitdrukkingen als hij is in zijn element, de tijd doden, naar een complimentje vissen zijn op-en-top Nederlands geworden. Soms is het moeilijk uit te maken, waar zo'n uitdrukking het eerst is gebruikt en of we in plaats van het Engels niet bv. in het Frans de oorsprong hebben te zoeken. De goed vaderlands klinkende naam Zuidhollands Koffiehuis kan de herinnering opfrissen aan het feit, dat het Engelse coffeehouse — de benaming is in Engeland zelf ten onder gegaan — bij ons in de 18e eeuw is ingeburgerd.

Dikwijls doet zich het geval voor — en dit geldt weer, zoals boven aangehaalde voorbeelden staven, niet alleen ten opzichte

van het Engels — dat een woord aanvankelijk werd overgenomen en dat men, hetzij kort daarna of pas na geruime tijd, de ontdekking deed, dat het heel goed in Nederlands kleed kon worden gestoken. Zelfs zijn de **boy scouts** hier dadelijk bij het navolgen van die instelling **padvinders** gedoopt. **Banknoten** is vervangen door **bankbiljetten.**

Of **vraaggesprek** het van **interview, toonzaal** van **showroom** zal winnen, staat nog te bezien, maar **geheelonthouder** heeft **teetotaler** verdrongen, **volkskunde** staat naast **folklore, box (baby-box)** concurreert nog met **loophek** of **looprek.** Letterlijke vertalingen zijn aanwinsten als **vrijhandel (freetrade), plaatselijke keuze (local option), zelfbestuur (self-government), kort verhaal (short story),** dat niet geheel het vroegere „novelle" vervangt. Een gelukkige vondst is nog te noemen **stofzuiger** voor **vacuumcleaner; schrijfmachine** is voorgoed ingeburgerd, al is de term niet zo juist als **type-writer.**

Onder de Engels klinkende woorden, die men hier hoort gebruiken, zijn er die men „made in Holland" zou kunnen noemen; geen Engelsman immers gebruikt **city-bag** of **lunchroom.** Dergelijke quasi Engelse woorden kent ook het Frans! Dat bij degenen die geen Engels kennen een „spellinguitspraak" (de wetenschappelijke term is een anglicisme, naar **spelling pronunciation!**) voor de hand ligt, kan niet verwonderen; van zulken hoort men **meeting** (met Nederlandse **ee**); **tram** (met Nederlands **à**) is zelfs hier en daar meer algemeen.

Als jongens spraken wij van **voetbolen,** blijkbaar een aanpassing aan het Engelse woord op de klank, niet op de spelling af, waarvoor het puristische **voetballen** later in de plaats is gekomen. Spelers uit de volksklasse spreken daarbij van de **kool (goal). Toynbeewerk** kan men **tuinbie** horen noemen. De vroeger algemeen verhollandste woorden **pons** en **podding** hebben weer moeten wijken voor het gedistingeerder **punch** (met Engelse uitspraak) en **pudding** (met Nederlandse **u,** dus naar de spelling!).

Na de **kaakjes** uit onze jeugd hebben we, met deftiger Engelse klank, **cake** leren waarderen; maar de Scheveninger noemt weer **zeekaken** wat ook wel scheepsbeschuit heet. Onbewust worden soms Nederlandse „klankwetten" op vreemde woorden toegepast: de Scheveningse visser spreekt van **trolder** (voor **trawler**); in **Jarmuie** voor **Yar-**[illegible] herinnering aan een tijd toen we Engelse plaatsen nog met Nederlandse namen plachten aan te duiden; men denke hierbij ook aan de slag bij **Duins (Downs).** Ook **Londen** en **Theems** zijn verhollandst.

Van andere woorden heeft de „volksetymologie" zich meester gemaakt. Een eerzame naaister sprak van **vetvel** voor **velvet;** de **sjamberloek,** hoewel al vroeger bekend en uit het Oosten tot ons gekomen, werd tot **chamber-cloak** een woord dat men o.a. bij De Génestet, maar niet in een Engels woordenboek kan lezen. Goudse pijpenmakers gebruiken of gebruikten een **wijer** om de [illegible]steel te doorboren, daarbij misschien denkend aan „verwijden", maar het woord was als **wire** meegekomen met de Engelsen, die hier deze industrie hebben gevestigd.

Dieper ingrijpend in het wezen der taal zijn de gevallen waarin niet eenvoudig een woord wordt ontleend, maar waarin een woord dat het Nederlands met het Engels gemeen heeft, in een betekenis wordt gebruikt die er alleen in het Engels eigen aan is, en er hoort en fijn taalgevoel toe om zulke gevallen op het spoor te komen. Het kan zich daarbij voordoen dat schijnbaar het Nederlandse woord opnieuw in een oude betekenis wordt gebruikt, omdat het voorkomt dat een woord de nu aan het Engels ontleende betekenis vroeger ook heeft gehad. De onvermoeide kampioen voor zuiver Nederlands taalgebruik die zijn lessen wekelijks in „de Groene" uitdeelt, brandmerkte het gebruik, in sommige bladen, van zinnen als „de vergadering opende" door er laconiek op te doen volgen: „to open: beginnen".

O.i. volkomen ad rem, al vermeldt ook het Nederlands woordenboek „openen" in die betekenis wel verouderd, maar vermoedelijk toch oorspronkelijk Nederlands taaleigen is, dat het in Zuid-Nederland blijkbaar een navolging is van het Frans „ouvrir" en dat de Nederlandse handelsterm luidt: „Raapolie opende flauw". Men ziet dat dergelijke quasties niet altijd eenvoudig zijn op te lossen. In „het land van de rijzende (in plaats van de „opgaande") zon" zal een anglicisme te signaleren zijn, al gebruikte men vroeger „rijzen" in het Nederlands wel degelijk in deze betekenis. Ook in de wijze om samenstellingen te vormen is soms een anglicisme te herkennen, zoals in de naam van de „Holland-Amerika Lijn", die het in kortheid wint van het vroegere „Nederlands-Amerikaanse Stoomvaartmaatschappij", wat op zich zelf dan ook een aantrekkelijkheid vormt. Een bewijs van verworven taalburgerschap mag het heten als we een werkwoord van Engelse stam onbeschroomd op zijn Nederlands vervoegen: **tijpen** of **tiepen, flirten, teaën, racen,** al zitten we een beetje verlegen met de spelling en moeten we ons op wat zonderlinge manier behelpen als we schrijven willen **hij race'te, we bridge'ten** of **hebben gebirdge't;** over het laatste is nog op te merken dat we even ongegeneerd de zachte Engelse slotmedeklinker door een goede Nederlandse scherpe vervangen.

[illegible] Niet uit het oog te verliezen is, dat waar het niet zo zeer concrete zaken geldt, de kenner van vreemde toestand en verhoudingen, opvattingen en gevoelens meermalen woorden en uitdrukkingen ontmoet, waarvoor hij geen equivalent in de eigen taal weet te vinden.

Zo iemand zal om zijn bedoeling scherper uit te drukken en het afwijkende te doen uitkomen, naar een omschrijving zoeken, en toch allicht naar het vreemde woord zelf grijpen, dat hij misschien eerst aarzelend in zijn Nederlands zal aanwenden, maar dat op den duur een verrijking van zijn persoonlijke uitdrukkingswijze en misschien zelfs van de algemeen gangbare taal kan worden. Het vreemde woord kan dan voor ons de waarde vertegenwoordigen van een nieuwe betekenisschakering, van een gevoelsnuance; het zal ook als eufemisme dienst doen.

In de boven aangehaalde studie kan men lezen hoe een dichter als Potgieter woorden als **cant** of **fancy** begrijpt, hoe een kenner van Amerikaanse toestanden de gecompliceerde betekenis van **business** duidelijk maakt en beiden het gebruik dat zij van het vreemde woord in hun Nederlands maken, nadrukkelijk verdedigen. Door zulke gevallen vooral zal men in overtuiging worden versterkt, dat niet alle invloed van een vreemde taal als noodlottig mag worden beschouwd. Maar niet minder sterk zal de overtuiging blijven bestaan, dat front dient te worden gemaakt tegen alle misbruik dat uit slordigheid, onnadenkendheid, laksheid of onkunde voortkomt, of erger, een uiting is van modezucht of aanstellerigheid, in de grond dus van een tekort aan nationale fierheid, aan karakter.

Dat er bezwaren zijn tegen het opnemen van woorden, die in de eigen taal zich voordoen als vreemde eenden in de bijt, behoeft hier niet te worden betoogd.

Misschien voelen sommigen het als zeer ernstig, dat het vreemde woord niet juist wordt uitgesproken en in onze tijd van polyglottisch vernis wordt dit licht als een vergrijp tegen de goede smaak en in ieder geval als een teken van een tekort aan beschaving aangerekend.

Men zou ook kunnen menen, dat een zeker aesthetisch bezwaar meer tegengewicht tegen een klakkeloos overnemen in de schaal moest leggen. Evengoed als het nationaal bewustzijn vindt de smaak er bevrediging in, als de taal vrij blijft van klanken en verbindingen, die aan haar phonologisch systeem vreemd zijn en de harmonie van de taalmuziek als dissonanten verstoren. Een woord als „medicijn", „doet het" in Nederlandse omgeving beter dan „miliciën". Onze voorouders assimileerden in hun eenvoud meer dan ons, die van de boom der talenkennis hebben gegeten, nu mogelijk is, maar het doorspekken met heterogene bestanddelen, hoe onvermijdelijk ook soms, beledigt het schoonheidsgevoel, wat men ook daardoor bevestigd vindt, dat dichters niet licht tot het gebruik ervan zullen overgaan.

Wat niet wegneemt dat een uitspraak „milesjijn" als vulgair zou worden verworpen! Een zeker aantal Engelse woorden komen in klank-aard genoeg met het Nederlands overeen, om geen aanstoot te geven; woorden als: **tank, film, lift, bluffen** zullen in een Nederlandse zin gebruikt, geen hinderlijke indruk maken. Bij woorden die specifiek Engelse klanken vertonen, zal het al of niet geheel of gedeeltelijk toepassen van de vreemde uitspraak als maatstaf worden gebruikt om iemands beschavingspeil te beoordelen. Men denke aan de verschillende nuanceringen, met kleiner of groter concessie aan het Nederlands, waarmede bv. het woord **jam** in het dagelijks leven wordt gereproduceerd.

De gelijkenis in spelling die er bestaat tussen veel Engelse en Franse woorden, brengt soms in de war en doet een Franse uitspraak of klemtoon gebruiken, waar een Engelse zou zijn vereist, zoals **comfort** en vooral **comfortabel** leren; men hoort **búdget** en **budgét,** en **record** brengt menigeen in grote ongelegenheid.

VERLOOFD

CLARA M. D. L. PALM

en

JULIO H. R. HERRERA

Curaçao, *8 September 1946*

Sociale beweging.

De afgelopen week gaf ons de benoeming te zien van de heren bemiddelaars en om der waarheidswille moeten we er bij zeggen, dat deze benoeming grote bevreemding wekte in onze middens.

Van belang was de verschijning van een aantal prijzen-cijfers in het tijdschrift van de handel, waaruit men de stijging der prijzen ineens kan aflezen en waan wel valt op te maken, dat de prijzen over het dubbele heen zijn, en dat bovendien de voornaamste artikelen zoals mais en suiker nog hoger gaan.

De tweede conferentie met afgevaardigden van de bootwerkers liep ook op niets uit en vooral de onmacht van het gouvernement maakte een grote indruk op de bootwerkers. Op Zaterdagmorgen gevraagd om tot de avond te zullen werken kwam men er toe te verklaren wel genegen te zijn gewoon tot de middag te zullen werken niet echter tot de avond. Men besloot toen plotseling maar niet te werken, het sloeg van de eene zijde over naar de andere en Curaçao had wéér een havenstaking. De pers gaf commentaar met de mededeling dat Curaçao zulk een dure haven is volgens de scheepvaartmaatschappijen. Is dit slechts van wege de bootwerkers of ook wegens de kade-gelden enz?

Het bleek dat er een conferentie had plaats gehad tussen de grote werkgevers om een eind te stellen aan de verhogingen „die" volgens de text van de Amigoe di Curaçao „volgens de heren werkgevers" toch weer verdwijnt in de zak van de handelaren".

Het probleem is dus veel groter dan een havenconflict.

De werkgevers willen liever betere sociale voorzieningen. Jammer genoeg zijn die er nog niet voor de bootwerkers en werd ook in de laatste vergadering van de arbeiders advies commissie op de C.P.I.M. een levens- en invaliditeit verzekering b.v. nog niet in het uitzicht gesteld.

We zijn genaderd aan een gewichtig moment van het sociale leven op Curaçao.

C. R. V.

SPORT

NEL V. VLIET VERBETERT WERELDRECORD.

Nel van Vliet heeft tijdens de zwemwedstrijden ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de zwemclub „Brandenburg" te De Bilt kans gezien het wereldrecord 200 M. schoolslag dames te verbeteren en te brengen op 2 min. 52.6 sec. Het oude record stond met 2 min. 55.5 sec. op naam van de Duitse zwemster Annie Kapell.

FEEST OP SUFFISANT.

Zaterdag werd op Suffisant door de militairen het Koninginnefeest gevierd. Des morgens werden sport- en behendigheidswedstrijden gehouden, waarvan de uitslagen als volgt zijn:

Estafette 4 x 100 meter A-klasse:
1) Schoolcompagnie 49.5 seconden; 2) Derde compagnie 50.4 seconden; 3) Verplegers 51 seconden.

Estafette 4 x 100 meter B-klasse:
1) Schoolcompagnie 51.1 seconden; 2) Derde Compagnie 51.4 seconden; 3) Verplegers 53 seconden; 4) Waterfort 55.3 seconden.

100 meter hardlopen:
1) Sergeant Willems 11.2 seconden; 2) Constancia 11.3 seconden; 3) Korp. Merced 11.8 seconden.

Bandenwedstrijd:
1) Pinedo; 2) Concepcion; 3) Luisa.

Aardappelwedstrijd:
1) Boekhoud; 2) Zimmerman; 3) Daal; 4) Grovell.

Verspringen met aanloop:
1) Martina 5.49 meter; 2) Hooi 5.45 meter; 3) Constancia 5.37 meter; 4) Manholt 5.31 meter.

Hoogspringen met aanloop:
1) Constancia 1.70 meter; 2) Hooi 1.68 meter; 3) Martis 1.65 meter; 4) Zimmerman 1.53 meter.

Zaklopen:
1) St. Jago; 2) Boekhoud; 3) Petroudis.

Majoor Adolphus J. G. Boutmy reikte de prijzen uit. Des avonds werd er in de cantine nog flink gefeest.

ATHLETIEKWEDSTRIJDEN IN BERLIJN.

In Berlijn zijn Zondag athletiekwedstrijden gehouden, waaraan werd deelgenomen door de strijdkrachten van verschillende landen. J. V. Klein van Nederland won op de 100 meter hardlopen met 10.9 seconden. John Hart van Groot Britannië werd tweede en Pierre Lochetter van Luxemburg derde. Met kogelstoten bezette Nederland de derde plaats (Berlijn, (AP) 8.9).

BOTWINNIK WINT.

Mikhail Botwinnik (Rusland) won Zaterdag te Groningen het Internationale schaaktournooi. De Nederlandse kampioen Dr. Max Euwe heeft de tweede plaats. (Groningen, Aneta. 9.9).

SNELLOOP DOOR PARAMARIBO.

Bij de jaarlijkse marathon-race heeft John Kersenberg het Surinaamse record gebroken door de 10 kilometer in 32 minuten 45 sec. af te leggen. Deze jaarlijkse snelloop werd voor het eerst gelopen in 1936 bij de verjaardagsfesten van de Koningin. (Paramaribo, Aneta, 9.9).

TOUR DE FRANCE.

Gewonnen door Lazarides.

De Fransman Lazarides heeft de kleine Tour de France gewonnen. In de vierde étappe schitterde onze landgenoot Albert van Schendel die uitgelopen zijnde, eerst twaalf km. vóór Dynon werd ingelopen door Leoni en de Bourvon. De Italiaan Leoni won te Dynn de sprint voor Albert van Schendel (1½ lengte). Lambrichs werd in deze rit als 13e gedagseind.

Onze beide Tour de France mannen hebben de Nederlandse kleuren in deze zware étappe wedstrijd op uitstekende wijze verdedigd. Hieronder volgt het algemeen en landen classement;

, Lazarides 44 uur 31 min. 42 sec.;
2 Vietto 45 uur 41 sec.
3 Robic 45 uur 12 min. 7 sec.
4 Teisseire 45 uur 21 sec.
5 Rol 45 uur 23 min. 49 sec.
6 Baito 45 uur 26 min. 17 sec.
7 Brambella 45 uur 29 min 10. sec.
8 Marabelli 45 uur 31 min. 53 sec.

Lambrichs neemt in het algemeen klassement de 22ste plaats in. In het landenklassement werd Frankrijk eerste met een tijd van 135 uur 3 min. 3 sec. Italië eindigde op de tweede plaats met 136 uur 27 min. 20 sec. De Nederlandse en Belgische ploegen werden als 8e en 9e geclasseerd met en tijd van resp. 145 uur 34 min. 32 sec. en 147 uur 51 min. 55 sec.

HET ETEN IN ENGELAND.

Een aantal Nederlandse meisjes, die ongeveer een week in Engeland vertoefd hebben en aldaar op Engelse rantsoenen geleefd hebben zijn blij naar Canada te kunnen gaan, om zich daar met haar Canadese echtgenoten te verenigen.

Een van de Nederlandse meisjes vertelde aan een Engels journalist, dat het Engelse voedsel eentonig en weinig aantrekkelijk is. Wij hebben in Nederland veel meer verscheidenheid en veel meer te eten, vertelde zij. Wij hebben ons hongerig gevoeld, sinds we in Engeland arriveerden. Men kan in Engeland geen fruit of delicatessen krijgen.

PAULINE BETZ WINT WEER.

Pauline Betz heeft het tenniskampioenschap voor dames van de Verenigde Staten gewonnen voor de vierde maal. Zij versloeg Doris Hart in de finale met 11—9, 6—3.

15.000 Toeschouwers woonden de wedstrijd te Forest Hills bij (Forest Hills, New York, (AP) 8.9).

K.S.C.

Korfbal: Bitot — Boys 3—0; Voetbal: D.B.O. — Ecuador niet doorgegaan.

Aan het eind van de maand wordt de club Uruguya uit Bonaire op Curaçao verwacht om op het K.S.C.-terrein drie wedstrijden te spelen.

LIMBURG-CURAÇAO 6—2.

In de gisteren gehouden voetbalwedstrijd te Brunsum heeft het Mijnwerkers-elftal van Limburg het Curaçaos elftal verslagen met 6—2.

SURINAME

BELANGSTELLING VAN KAMERLEDEN.

„Nieuw Suriname" van 31 Augustus meldt dat de administratie van dit blad gedurende geruime tijd „Nieuw Suriname" aan alle leden der Staten-Generaal — dus 150 man — had toegezonden ter kennisneming. Toen men tenslotte vroeg wie interesse had in een abonnement waren het er... drie.

Het blad releveert hoe omstreeks 1920 in Den Haag een lezing over Suriname gehouden zou worden en hoe alle leden der Staten-generaal werden uitgenodigd. Er kwamen er toen ook drie opdagen, waarvan twee die voordien als gouverneur het gebiedsdeel hadden bestuurd.

TOENEMENDE EXPORT.

Wij lezen in „De West":

De Surinaamse Bauxiet Maatschappij zal deze maand verschenpen honderd en tien duizend ton erts.

Ook de Billiton begint weder te verschepen.

Aan het einde van deze week [vorige week Red.-Amigoe] komt hier de „Tiberius" om erts te laden op Billiton.

De volgende week [deze week Red.-Amigoe] komt de „Castor" eventeens om bauxiet te laden.

Naar ons werd medegedeeld zullen schepen van de KNSM bovendien vijf en dertig duizend ton bauxiet van Billiton vervoeren naar Amerika (Golfkust).

Waarschijnlijk zal hierop een grotere hoeveelheid volgen.

In de maand October zal tussen de tien en elf duizend ton hout worden verscheept naar Nederland.

Ladelund, martelplaats en kerkhof van de rampzalige Puttenaren

De nabijheid van het concentratiekamp opende ons de ogen.

„Op deze Oudejaarsavond meldt de radio het binnenvliegen van vijandelijke bommenwerpers in het rijksgebied. Nacht en dag worden onze steden gebombardeerd en het getal der doden, gewonden en daklozen stijgt tot het oneindige. 'Wie zal voor dit alles verantwoording dragen? In mijn parochie is niemand, die nog aan de overwinning gelooft. Enige fanatieke nazies wachten op een wonderwapen, dat de oorlog in enkele dagen te onze gunste zal doen keren. Dwazen! En als de overwinning ons toch nog ten deel zou vallen, wat dan? Dan zal onze kerk ongetwijfeld aan verschrikkelijke vervolgingen bloot staan. De regering heeft zich van elk spoor van christendom afgewend. Ik ben er mij van bewust dat ik door deze bekentenis rijp ben voor het concentratiekamp. Doch zo denkt vrijwel het grootste deel mijner parochianen er over. De aanwezigheid van een concentratiekamp in Ladelund heeft ons de ogen geopend", schrijft de Volkskrant.

Helletocht der vertwijfelden.

Zo luidt de aanhef van het dagboek van domine Meijer, die hierin vertelt, dat vele doden in dit kamp afkomstig waren uit het Nederlandse plaatsje Putten. Met sommigen heeft hij in de dagen, dat zij aan de vreselijkste mishandelingen waren blootgesteld, lange gesprekken gevoerd en ook uit eigen aanschouwing vertelt hij van het leed, dat deze weggevoerde Nederlanders in Duitsland hebben moeten ondergaan.

„Hij had zich in de omgeving van het kamp verborgen gehouden, toen de grote stoet van 2000 gevangenen, waaronder ook de Puttenaren, arriveerde. Dit waren geen mensen meer. Zij waren gehuld in lompen en uit hun ogen sprak vertwijfeling en nog eens vertwijfeling.

„Aan de kant van de weg lag een suikerbiet, verloren door een van de transportauto's van het kamp. Een gevangene sprong er op af maar kreeg van een bewaker zoveel stokslagen, tot hij de suikerbiet liet vallen. De gevangenen waren zo zwak, dat ze niet meer op hun benen konden staan; zij hielden zich aan elkaar vast en strompelden zo de kamppoort binnen"......

Misdadigers.

Uit het dagboek blijkt verder, dat de dominee geregeld onderhandelingen voerde over de teraardebestelling van de vele doden, die elke dag het kamp werden uitgedragen. Het waren er telkens 4 à 500 percent meer, dan oorspronkelijk werd opgegeven. Als vertrouwensmannen in het kamp waren aangesteld beruchte misdadigers, van wie ieder dagelijks, onder toezicht van de S.S. de gevangenen 700 tot 800 stokslagen toediende. Als de ongelukkigen 's morgens, na een slapeloze nacht, tijdens welke zij, wegens gebrek aan ruimte niet konden liggen, maar moesten blijven hurken, voor het werk moesten aantreden, waren sommigen er zo ellendig aan toe, dat zij niet tot enig werk in staat waren. Dan werden de stakkers zolang met knuppels geslagen, tot zij buiten de rij stonden en eigen kameraden hen naar de plaats van het werk moesten slepen. Hier werden ze nog eens zolang mishandeld, totdat zij de schop opnamen en zo goed en kwaad het ging aan de arbeid togen. Lang konden zij dit echter niet volhouden, dan sloeg de bewaker op hen in en dit beulswerk herhaalde zich, totdat de „bewaker" inzag, dat de ongelukkige envoudig niet meer kon. Hij werd naar de kant van de weg gesleept en stierf. Des avonds werden de doden door hun kameraden naar het kamp gedragen. Iedereen in Ladelund heeft dit met eigen ogen kunnen zien.

„We stonden daar machteloos tegenover", verklaart dominee Meijer. „Hij die zich ook maar de kleinste aanmerking veroorloofde, kon er van verzekerd zijn dat er de strengste maatregelen tegen hem genomen werden".

Desondanks wist de dominee gedaan te krijgen, dat op het kerkhof steeds maar de helft der gedeporteerden behoefden te werken, de rest ging in de verwarmingskelder van de kerk en kon daar uitrusten. Hier werden zij, onopvallend, van eten voorzien. „Verscheidene keren kocht ik bij den bakker brood zonder bon. Of hij geweten heeft, waarvoor dat brood bestemd was, weet ik niet", merkt de dominee op en hij voegt er nog aan toe, dat hij herhaaldelijk eten van de pastorie heeft meegenomen en daarvan de uitgehongerden naar hartelust liet smullen; een handjevol zelf verbouwde tabak was voor hen een koningsgave!

„Vele doden waren afkomstig uit het Nederlandse dorpje Putten" vervolgt de kroniek. „Ik vroeg eens, waaraan deze mensen zich eigenlijk hadden schuldig gemaakt, dat er zoveel doden uit die streek te betreuren waren. Mijn zegsman verklaarde, dat in zijn woonplaats twee Duitse officieren waren doodgeschoten en dat „als represaille vele mensen zonder vorm van proces waren opgepakt en naar een concentratiekamp gevoerd. Hij voegde er verbitterd aan toe, dat hij nog nooit verhoord was en het nooit bewezen was, dat de twee officieren werkelijk door inwoners van Putten waren vermoord".

Bloedschuld.

Dominee Meijer haalt nog enkele andere schrijnende voorbeelden aan, om te bewijzen, op welke lichtvaardige gronden duizenden onschuldigen van hun vrijheid werden beroofd en gemarteld tot de dood hen uit hun lijden verloste.

Kerstmis naderde...

Bij zijn poging om het leven der kampbewoners enigszins dragelijk te maken, kreeg dominee Meyer gedaan, dat op bescheiden wijze een Kerstfeest in het kamp werd georganiseerd.

De commandant zegde toe, dat hij in Flensburg uit roggemeel koeken zou laten bakken en er thee en rook-artikelen aanwezig zouden zijn, terwijl hij buiten een kerstboom wilde laten opstellen. Helaas kwam van al deze plannen niets terecht, de inhoud der pakketten was al geplunderd vóór ze in het kamp arriveerden. Het is ook aan de bemoeiïngen van dominee Meijer te danken, dat de doden van het kamp een waardige laatste rustplaats vonden. De lijken werden op zijn verzoek met het gezicht naar het Oosten in hun graf gelegd. Na de beaarding verzocht hij de kampbewoners zich om het graf te scharen en het „Onze Vader" mee te bidden, waarna hij ten slotte het kruisteken maakte.

Aan het slot van zijn dagboek verklaart de schrijver, dat hij, om ten minste iets te ondernemen, de toestand in het concentratiekamp van Ladelund heeft trachten te schilderen en een afschrift daarvan aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en aan het hoofdkwartier van Hitler heeft gezonden. „Ik heb een lange innerlijke strijd gevoerd, of ik dit schrijven zou verzenden. Toen ik het in de brievenbus stak, was ik innerlijk tevreden dat gedaan te hebben".

„Yes, we have no bananas," zegt Sylvain Groen

Wij lezen in DePatriot:

Een bekend stadgenoot, mr. Silvain Groen, die gedurende de bezettingsjaren op Curaçao werkzaam was en als secretaris van de Commissie rechtsverkeer ons land belangrijke diensten heeft kunnen bewijzen, is kortgeleden met zijn gezin uit de West in de Spaarnestad teruggekeerd en heeft zijn practijk als advocaat en procureur hervat. Wij hebben de gelegenheid aangegrepen om met mr. Groen een praatje te maken, in de veronderstelling enkele interessante biezonderheden over Curaçao voor onze lezers te vernemen.

En... in de verwachtingen zijn wij niet teleurgesteld. Mr. Groen heeft vele ervaringen en indrukken opgedaan en kan daarover boeiend vertellen.

Nadat wij ons gesprek ingeleid hadden met een karakteristiek van de krant-van-nu en aldus begrip hadden gevraagd voor de beperkingen, die ons worden opgelegd, verrastte mr. Groen ons met de mededeling, dat op Curaçao slechts enkele kranten verschijnen, waarvan een zelfs niet meer dan 300 abonné's telt en met de hand gezet wordt. De grootste bladen zijn de „Amigoe di Curaçao" en de „Beurs- en Nieuwsberichten" met een aantal abonnees van hoogstens drieduizend.

„Wat was de taak van de Commissie rechtsverkeer"? vroegen wij en daarop zette mr. Groen met juridische nauwkeurigheid uiteen, dat in grote trekken de taak van de comissie was ervoor te waken, dat het rechtsverkeer aan de belangen van het Koninkrijk geen schade zou kunnen toebrengen. Toestemming — aldus onze zegsman — om op enigerlei wijze in contact te komen met vijandelijke onderdanen, waaronder begrepen firma's of zaken, waarin vijandelijk belang aanwezig was, werd dan ook niet verleend, dan in gevallen, waarin door het weigeren daarvan de belangen van het Koninkrijk meer zouden zijn geschaad dan die van den vijand gebaat. Zo indien een Curaçaos ingezetene een vooroorlogse vordering had op een vijandelijk onderdaan en deze wenste te innen.

30.000 Brieven.

Bovendien behartigde de commissie rechtsverkeer de vorderingen van in Nederland woonachtige firma's in het staatsdeel Curaçao, en werden vorderingen geïnd en hun huizen en bezittingen op Curaçao verkocht. De opbrengst van dit vijandelijk vermogen is thans geconfisceerd ten bate van de Staat der Nederlanden. Er ging heel wat om: in een jaar tijds hebben we met twee typistes uit het personeel 30.000 inkomende en uitgaande brieven behandeld en aan geld hebben wij in totaal ruim drie millioen gulden incourant binnengebracht.

Vervolgens brachten wij het gesprek op Curaçao zelf, dat volgens onzen zegsman momenteel een land is van hoogconjunctuur en welvaart, dat economisch drijft op de olie-maatschappijen en de handel op Noord- en Zuid-Amerika. In dat verband deelde mr. Groen ons mede, dat Curaçao hongerend Nederland niet is vergeten en na de bevrijding voor acht millioen aan pakjes aan kennissen, familieleden e.d. heeft verstuurd en bovendien enkele millioenen op de begroting heeft uitgetrokken ten bate van Nederland.

„Kon U zich vrij spoedig aanpassen"?, vroegen wij.

„Dat ging wel, al is het niet makkelijk voor ons, Nederlanders, de volksaard van de bewoners van Curaçao te begrijpen. Men moet tegenover deze Spaans georienteerde mensen vooral nooit onhoffelijk of scherp zijn en beseffen, dat Nederlandse oprechtheid, die zwart noemt wat zwart is, niet wordt gewaardeerd en als onbeleefd wordt beschouwd. Op Curaçao verdient het aanbeveling nooit botweg „neen" te zeggen, maar de tactiek toe te passen van den koopman, die pleegt te zeggen „Yes, we have no bananas, to day". Maar als men zich eenmaal met die typische omgangsvormen vertrouwd heeft gemaakt, dan ondervindt men hartelijkheid en verbaast men zich steeds weer over het hele en goede vertrouwen, dat hier wordt gegeven en maar zelden wordt beschaamd. Dank zij dit goede vertrouwen — men is en wars van alle ambtenarij — loopt het zakenleven biezonder vlot".

Mr. Groen raakte niet uitgesproken over de goedaardigheid, gastvrijheid en vriendelijkheid van de bevolking, over de economische gezonde welvaart, die hij daar zag en over de mogelijkheden, die dit staatsdeel als voorpost in de Caribean biedt. Het zou ons echter te ver voeren onze lezers dit alles uitvoerig te vertellen en b.v. te verhalen, welke fantastische berichten over de ellende in Nederland de ronde deden. Maar het zal ongetwijfeld vele interesseren te vernemen, dat op Curaçao waar 5000 blanken op 70.000 zielen leven, waar na 300 jaar het Nederlandse idioom de bevolking nog niet eigen is geworden, waar het z.g. „Papiamento" de voertaal is en waar grote kennis van zaken wordt gevraagd, behoefte bestaat aan goede technische en onderwijskrachten.

Degenen, die zich daar zouden willen vestigen, dienen echter rekening te houden met het vestigingsverbod, dat op 1 April jl. is afgekondigd, behoudens voor Nederlanders of Nederlandse onderdanen boven 20 jaar, in Curaçao geboren.

CURAÇAO

WAT IS DE ESWIN?

Wij lezen in het Maandblad voor de Handel van Curaçao:

De 19e December 1939 werd te 's-Gravenhage in het leven geroepen de „Economische Stichting West-Indië/Nederland", kort en krachtig genoemd de ESWIN.

Deze Stichting heeft voornamelijk ten doel het behartigen en bevorderen van de economische belangen in de ruimste zin van de Westindische Gebiedsdelen van het Koninkrijk der Nederlanden.

Reeds van de oprichting af mocht de ESWIN zich verheugen in een grote belangstelling van alle zijden. Men achtte het terstond nuttig om in Suriname en Curaçao onderafdelingen in het leven te roepen. In Suriname kon reeds voor de oorlog een afdeling worden gevormd, doch de voorbereiding van het bestuur om ook in Curaçao een dergelijke vertegenwoordigende commissie op te richten, werd onderbroken door de oorlog. Wel was ingesteld de „Commissie Welvaartsbronnen Curaçao", die verschillende belangrijke onderwerpen bestudeerde.

Het is niet van belang ontbloot omtrent enige punten, die de aandacht van de ESWIN ten opzichte van Curaçao reeds voor de oorlog hadden, iets mede te delen.

Zo heeft men de mogelijkheid om te geraken tot de vestiging van een textiel- en confectie-industrie op Curaçao overwogen. Verder had ook de quaestie van het tourisme de aandacht en werd zelfs een voorlopig rapport uitgebracht, als resultaat van de bestudering van de vraag in hoeverre de hotel-accomodatie op Curaçao aan de behoefte voldoet, aan de samenstelling waarvan deskundigen in Nederland hun medewerking hebben verleend. Verder zag men onder het oog de mogelijkheid van vestiging van Chemische Industrieën, waaromtrent reeds een studie verscheen van de hand van Dr. Ir. P. Cohen Henriquez getiteld „Opmerkingen betreffende de mogelijkheid tot broom- en magnesiumbereiding op de Benedenwindse eilanden".

Na afloop van de oorlog heeft de ESWIN haar taak weer met energie opgevat. De tegenwoordige President van het Hof van Justitie in Curaçao, Mr. F. A. Jas, die in 1940 tijdelijk als secretaris van de „Commissie Welvaartsbronnen Curaçao" heeft gefungeerd, is thans vertegenwoordiger van de ESWIN voor Curaçao.

Secretaris van de ESWIN voor Curaçao is thans Dr. I. W. C. Klein. Uit alles blijkt dat men zich met ernst gezet heeft aan de verwezenlijking van het doel: de bevordering van de economische belangen van Nederlands West-Indië. Een drukke correspondentie is gaande om te komen tot uitvoering van diverse plannen.

Het spreekt vanzelf, dat de handel van Curaçao ten zeerste geïnteresseerd is bij de bemoeiingen van de ESWIN en dat de Curaçaose Vereniging voor de Handel vooral ten opzichte van dit belangrijke streven een taak heeft.

Wij meenden met het bovenstaande voorlopig slechts de aandacht op de ESWIN te vestigen, doch hopen spoedig nader de vraag te beantwoorden hoe wij de ESWIN in haar streven kunnen behulpzaam zijn.

PENHA'S DAG.

Zaterdagnamiddag bood de heer Jules Penha, consul-generaal van Brazilië, ter gelegenheid van 124ste verjaring van de onafhankelijkheid van Brazilië een lunch aan op Piscaderabaai. Deze lunch werd bijgewoond door den Gouverneur, de leden van het consulaire corps en vele vooraanstaanden uit de Curaçaose handels- en industrie-wereld.

GOUVERNEUR BEZOEKT TENTOONSTELLING.

Zaterdagmorgen bracht Zijne Excellentie de Gouverneur vergezeld door Mevr. Kasteel een bezoek aan de schilderijententoonstelling van wijlen de Heer van de Laarschot in het Cultuurcentrum.

SCHEEPSBERICHTEN.

7 September 1946.

Evely naar Bonaire, Trojanus van New York, John G. Whittier van Cristobal, Socrates naar Alexandria, Notos naar Aruba, van Ostade naar Paramaribo.

8 September.

Arthur H. Hulbert van P. Cabello, Evelyn van Bonaire, John G. Whittier naar Rotterdam, Lombardy van Punta Cardon.

9 September.

Evelyn naar Bonaire.... ... ...

MR. GINSBERG TERUG.

Zaterdag is Mr. Govert Ginsberg, advocaat, na een verblijf van enkele maanden in Europees Nederland, op Curaçao teruggekeerd. Zoals men weet werkt Mr. Ginsbrg samen met Practizijn Miguel C. A. Rojer. De heer Ginsberg heeft in Den Haag gefungeerd als griffier van het kantongerecht en een merkwaardige gebeurtenis was het dat hij daar beedigd werd door Rechter Ferguson, neef van onzen oud-Statengriffier en van Curaçaose oorsprong.

Mr. Ginsberg verklaarde ons, dat de voedselsituatie veel beter wordt. Momenteel kan men in hotels zonder bons zoveel eten als men wil. Kleren, schoenen en textiel zijn nog erg schaars.

Missie Nieuws

MONSEIGNEUR VERRIET IN NEDERLAND.

Uit een particuliere brief uit Nederland blijkt, dat Zijne Excellentie Mons. P. I. Verriet O. P. zeer goed in Nederland is aangekomen. Ter verwelkoming op het vliegveld Schiphol waren zeer velen tezamen gekomen o.a. een vertegenwoordiger van den Provinciaal der Dominicanen, Pastoor van der Elsen, Pastoor Munk, Frater Fidelius, Broeders van Brakkeput, vele Curaçaoënaars, familieleden en vrienden.

De dag na aankomst vloog Zijne Hoogwaardige Excellentie naar Maastricht, waar de vertegenwoordiger van de K.L.M. bloemen aanbood. Vervolgens trok Monseigneur Verriet naar Zijn geboortestad Venray, waar in dit zo zwaar gebombardeerd stadje Zijner Hoogwaardige Excellentie een schone ontvangst werd bereid. Langs alle wegen stonden de schoolkinderen opgesteld.

Zijne Hoogwaardige Excellentie hield met Paul de Waarten vraaggesprek voor de K.R.O. en bezocht reeds de Passiespelen te Tegelen.

Dezer dagen zal Monseigneur Verriet de H. Priesterwijding toedienen in het Franciscanenklooster te Wijchen en zal Zijne Hoogwaardige Excellentie het zevende eeuwfeest van het verblijf der Paters Dominicanen in Leeuwarden medevieren.

AANGEKOMEN.

Zaterdagavond zijn met het vliegtuig uit Nederland aangekomen de Dominicanessen Zuster Walteria en Zuster Serafiek, die op Aruba zullen gaan arbeiden.

REQUIEMMIS VOOR PATER WAHLEN.

Hedenmorgen om 8.30 uur werd in de Pro-Cathedrale Kerk van de Heilige Anna een plechtige Heilige Requiemmis opgedragen door Pater Constantius Gallé O.P., Vicarius Provincialis, voor de zielerust van wijlen Pater Raymundus Wahlen O.P. De Requiemmis werd voorafgegaan door de Lauden. De Paters zongen de Liturgische gezangen.

JAPANNERS VERMOORDEN ZES MISSIONARISSEN.

Regelmatig komen er bij het Vaticaan berichten binnen over wreedheden door Japanners tegenover missionarissen gepleegd. Op de Rioe Kioe-eilanden zijn wederom zes priesters door hen vermoord.

DE PENSIOENEN OMHOOG

De bondsraad van de Algemene Nederlandse Bond van gepensionneerden heeft een motie aangenomen, waarin wordt gewezen op de ontstellende mate waarin de koopkracht der pensioenen sedert 1940 is gedaald. De kosten van het levensonderhoud zijn zo gestegen dat de thans lopende pensioenen geen voldoende en voor de laagst gepensionneerden zelfs geen menswaardig bestaan meer opleveren. Daarmede wordt aan het beginsel dat aan de pensioenwet 1922 ten grondslag ligt niet langer voldaan. Op korte termijn worden nu de voorzieningen gevraagd die bij Koninklijk Besluit van 26 April.

GEVAARLIJKE VLUCHTELINGEN.

Een leeuw en een panter, die ontsnapt zijn uit een circus, lopen vrij rond in de Bossen van Cerfontaine in de Provincie Namen, en richten slachtingen aan onder het vee op de weilanden.

In de dorpen en afgelegen gehuchten in de streek heerst een paniekstemming. Deuren en ramen worden 's nachts zorgvuldig gegrendeld en groepen gewapende mannen zoeken de omgeving af, op jacht naar dit buitengewoon grote wild.

MEJ. PROF. DR. H. W. STELLWAG.

Mej. Dr. H. W. Stellwag, conrectrice van het Gymnasium te Leeuwarden, die benoemd werd tot hoogleraar in de Paedagogie aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam als opvolgster van Prof. Dr. Ph. Kohnstamm, zal 8 October haar ambt aanvaarden met het uitspreken van een inaugurale oratie.

GEEN ZUID-HOLLAND.

In de Provinciale Staten van Zuid-Holland stuitte de mededeling van Gedeputeerde Staten omtrent de schrijfwijze van de naam „Zuidholland" op tegenstand van alle fracties. Het hoofdbezwaar werd gevoeld in het prijsgeven van de hoofdletter „H". Het besluit zal niet worden uitgevoerd.

Kerkgeschiedenis van Curacao.

Paters Franciscanen

1776 - 1820

door

Pater W. M. Brada O.P.

Wanneer men een blik slaat op het kerkelijk verleden van Curaçao tot het jaar 1776 dan is het alles mislukking en tegenslag. De langzame opbloei onder de Spaansche tijd wordt afgebroken door de komst der Hollanders in 1634. Het werk der paters Capucijnen onder de menschen, die als koopwaar hier langs kwamen, was maar ellendig, de missie der paters Jezuïeten 1703 — 1742 moet worden opgeheven, de officieel aangesteld prefect voor de beneden- als de bovenwinden de pater Augustijn Caysedo (1715) heeft de missie niet kunnen opbouwen. Na het jaar 1742 tot het jaar 1776 is het de ene mislukking na de andere, en als eindelijk de katholieken van Curaçao zelf een brief gaan schrijven naar den aartspriester van Holland in 1772, dan is het weer ziekte, dood en tegenwerking, onderlinge verdeeldheid, die het werk bemoeilijken, ook waren de missionarissen niet altijd voor hun taak berekend en mislukten er sommigen, zodat het werk eer geschaad werd dan wel geholpen. Het moeilijk eiland Curaçao, met de kleine internationale groep handelslieden, en de plantagehouders aan de ene kant en de grote groep werkers in een droef bestaan aan de andere kant ze hebben de stem van God kunnen horen, — geen mensch gaat door het leven zonder de stem van de genade te horen — doch dat eilandje heeft wel wonderlijk veel krachten gevorderd en veel menselijke ellende laten zien.

Misschien waren het de offers en de gebeden der voorgangers die nu aan Curaçao een nieuwe kans gaven, een kans van Gods genade. Jammer is dat we er onmiddellijk maar bij moeten vertellen, dat de missie der paters Franciscanen evenzeer als de missie der Jezuïeten en der Augustijnen op een nieuwe fiasco is uitgelopen.

Het was goed gezien van de nuntius van Brussel Mgr. Ignatius Busca om een orde te vragen de zorg voor Curaçao op zich te nemen, dat gaf meer de kans op een geregelde toezending van de op deze eilanden nodige krachten. Op 17 Mei 1776 kan de nuntius aan de Propaganda melden dat de provinciale overste der Nederlandse Franciscanen pater Betrus Schmising zich bereid heeft verklaard, om paters te sturen. Men moest permissie hebben van de regering en de man moest natuurlijk wachten op de faculteiten van Rome. De nuntius vroeg in zijn brief om de gewone faculteiten. Hier onder kwam nu ook de faculteit om het H. Vormsel te mogen toedienen voor den pater die prefect zou worden. We zien hoe in de Franse koloniën die faculteit pas laat aan de prefecten gegeven werd, misschien was het hier ook wel de eerste keer dat aan de Curaçaose prefect deze faculteit geschonken werd. Er bestaan geen oude vormboeken in de archieven.

Tot prefect werd aangesteld pater Theodorus Brouwers, lector emeritus, „een man goed bekend met de talen "schrijft de nuntius.

Hij was bekend in „de nationale en de vreemde talen". Men moet natuurlijk op Curaçao vele talen kunnen gebruiken, daar er veel verkeer was, ook zal hij er nog het Papiament bij hebben moeten leren. Pater Schabel, de Jezuiet zegt dat men op Curaçao in zijn tijd, begin van de achtiende eeuw, op Curaçao een gebroken Spaans sprak. Over een van de latere Jezuieten paters staat geschreven, dat hij verschillende talen moest leren, toen waren de meegekomen dialecten en de bestaande talen op Curaçao schijnbaar nog niet tot één taal vergroeid, doch in een request van het jaar 1767 heet het, dat er een creoolse taal op Curaçao bestaat. De paters Franciscanen preekten reeds in het papiements. Zo schrijft pater Stoppel, een van de Franciscanen, dat in de H. Mis van zes uur de catechismusuitleg plaats heeft „papiamentice".

Pater Brouwers zal met zijn talenkennis wel spoedig het papiements onder de knie gehad hebben. Het is ons niet bekend of de paters Franciscanen ooit iets in het Papiements gepubliceerd hebben, waarschijnlijk is de cathechismus van de eerste uitgave in deze nieuw ontstane taal.

Pater Brouwers was een Rotterdammer, geboren in het jaar 1733, trad hij in bij de Franciscanen en deed zijn professie in het klooster te Leuven op 27 October 1758, hij was in het klooster te Venlo lector in de godgeleerdheid en drie jaar later lector in de philosophie, in 1770 was dus eigenlijk een professor, het klooster van Brussel. Het was dus eigenlijk een professor, die hier missionaris werd. De kronieken zeggen voorzichtig, dat hij lastig van aard was.

Men had vroeger reeds uit Curaçao gehoord, dat er eigenlijk ten minste toch drie krachten nodig waren op Curaçao, men zal gedacht hebben voor ieder eiland een priester en de nuntius meende dat er wel een 50.000 katholieken zijn, een wel wat hoge berekening. Men koos daarom drie priesters. Iemand die zich ook aanbood, velen boden zich aan, was een pater Joannes Luyten. Hij ook werd uitgekozen. Pater Luyten was geboortig van Geleen bij Sittard, trad ook in het klooster van Leuven werd priester in het jaar 1762 en was ook leeraar in de philosophie in het klooster te Tirlemont (1770) en te Brussel, samen dus met pater Brouwers in de godleerheid (1771). Aan hen werd toegevoegd pater van den Vondel, geen familie van de dichter, geboortig van Halle 1738. In het jaar 1759 in het klooster Boetendaal ingetreden werd hij vier jaar later priester gewijd. De kronieken noemen hem „fidelis", dat zegt de H. Schrift van St. Jozef!

Na een reis van twee maanden kwamen zij op Curaçao aan, we weten niet hoe de ontvangst was, Op de drie eilanden was maar een kerkje, dat was onder pater Maubach enige jaren geleden klaargekomen, toegewijd aan St. Anna:

Het kerkje was aanzienlijk kleiner als de tegenwoordige St Annakerk.

Ofschoon betrekkelijk nieuw waren er misschien herstellingen nodig, daar we lezen, dat op de dag van hun aankomst er juist 500 dakpannen gekocht waren voor de kerk.

De paters kwamen te staan onder de kerkmeesters, die er „regeerden volgens de reglement van 1761 en 1774 waarbij hun een grote macht werd toegekend ook in geestelijke zaken. Misschien is deze toestand zo gegroeid naar analogie van het diakenwezen in de protestantse kerk, misschien ook daar er wel kerkmeesters nodig waren in de tijd van losse missionering van 1742 tot dan toen, toen steeds weer andere priesters hier voor een tijdje werkzaam waren.

De paters Franciscanen vonden hier op het eiland ook nog de Belgischen Dominicaan pater Jacobs, die naar zijn klooster was teruggeroepen. Ze schijnen erg begaan met zijn lot en schrijven, dat een kerkmeester hem vals bij den nuntius heeft aangeklaagd. Deze drie eerste missionarissen waren geen jonge mensen meer; ze liepen al tegen de veertig toen ze hier op Curaçao aankwamen. Pater Luyten was organist, dit kwam goed uit want in een brief van 1772 melden enkele Curaçaoënaars, dat er wel een orgel is in de nieuwe kerk, maar dat ze geen organist hebben. Pater van den Vondel als pater van de termijnen, zal wel voor het dagelijkse onderhoud hebben moeten zorgen.

Op 25 November staat het eerste doopsel van pater Brouwers ingetekend.

De tegenslagen bleven niet lang uit, na één half jaar zien we op 7 April 1777 pater Luyten voor het laatst een doopsel intekenen, hij vertrok weer naar België. We weten niet precies waarom hij zo spoedig terugkeert, doch de kronieken geven te verstaan dat de paters het onderling niet eens waren. Men moest waarschijnlijk de methode nog vinden in deze zo heel vreemde omgeving. Materieel was de toestand slecht, men had natuurlijk geen ondervinding hoe nu werkelijk te missioneren in zulk een omgeving van veel onvrije en weinig dominerende plantagehouders en handelslieden. Het lastige karakter van den prefect kan er het zijne toe hebben bijgedragen. Pater Luyten stierf in 1790.

Nog erger, ook pater van den Vondel vertrok in 1778 in Maart. Het is alles wel tragisch, werk was er zo veel. Pater Brouwers was in October naar het eiland Bonaire geweest en had daar 10 mensen gedoopt. Men zal daar blij geweest zijn een priester te zien. Hoe het ook zij, ook pater van den Vondel vertrok en nam een boot naar Amsterdam. Gelukkig echter stonden er in Amsterdam al weer twee paters klaar om naar Curaçao te vertrekken. Het was goed gezien van den nuntius om een orde met de zorg van Curaçao te belasten.

Pater van den Vondel stierf in 1803, hij maakte de woelingen nog mee van de Franse revolutie en werd uit het klooster van Brussel verdreven. Misschien heeft hij nog wel aan Curaçao teruggedacht!

De twee paters, die hij reisvaardig in Amsterdam aantrof waren pater Pilliaers en pater Schinck. Onder de vele priesters, die Curaçao in de loop der tijden gekend heeft is er een, die bij herhaling „een heilig priester" genoemd wordt.

Het is deze pater Schinck. Alle schrijfwijze ten spijt is het Schinck met een „ck", want zo schrijft hij zelf zijn naam. Hij werd geboren in het jaar 1748, en was dus een tien jaar jonger als pastoor Brouwers, geboren in Venlo legde hij in het klooster van Erkelens zijn professie af. Zijn oversten bestemden hem voor Curaçao, nadat hij in het jaar 1772 te Roermond priester was gewijd. De oversten hadden gehoord van de moeilijkheden daar op Curaçao en hij werd uitgekozen met pater Pillaers, om te zorgen dat de missie toch zou slagen.

We weten alleen nog dat hij een broer had, die ook priester was en ook Franciscaan, deze werd in het jaar 1795 kapelaan te Oudewater, het zal dus wel een jongere broer geweest zijn. Hij was er later pastoor, ze zijn beide in het zelfde jaar voor de troon van God verschenen. Over de moeilijkheden, die een vertrek uit een familiekring meebrengt spreken de kronieken niet. We weten hoe hij met zijn metgezel naar Amsterdam toog. In Maart ongeveer kwam hij daar. De eerste ramp was al, dat zijn collega, de lector in de godgeleerdheid en de philosophie in Amsterdam ziek werd en niet meekon, toen er een boot kwam. Pater Pillaers is nooit op Curaçao gekomen, hij werd waarschijnlijk afgekeurd door den dokter. Alléén dus vertrok hij naar dat moeilijke Curaçao, waarover hij niet veel moois gehoord zal hebben van pater van den Vondel.

Waarschijnlijk dus niet erg bemoedigd en bovendien nog alleen moet hij de lange reis naar Curaçao beginnen. Hij vertrok in Mei en kwam na een voorspoedige reis in Juli op Curaçao aan. Een van zijn latere confraters heeft een reisbeschrijving nagelaten, men kan zien dat een reis in die tijd op een zeilboot geen plezierreis was, en heusch niet zonder gevaar, bovendien was er niet veel comfort.

Toen hij de haven van Curaçao binnenliep, zag hij aan zijn rechterzijde de stad, vooraan bij de ingang het fort en daarachter langs het water de ommuurde stad, de gevels zullen hem herinnerd hebben aan Amsterdam.

Links aan de andere zijde (men noemt het dan ook Otrabanda, wat niets anders betekent dan „andere kant„) waren reeds tamelijk veel huizen gebouwd in die tijd naar men zegt reeds een drie honderd huizen.

Die stadswijk was ontstaan, nadat men daar de bergen wat geslecht had uit militair oogpunt. We nu daar op Otrabanda, dat al „aardig betimmerd" was hadden de Paters Jezuïeten zich reeds gevestigd en waren uit de nauwe straatjes van de stad naar de Ovezrijde gegaan; daar ook verrees een kerkje in het jaar 1751.

Het was een vreemd land waar hij aankwam, een land waar men leefde van plantage-bedrijf met slaven en arbeiders, van de smokkelhandel, en verder van het assientowezen.

De haven was in die tijd natuurlijk nog niet overbrugd en het verkeer ging dan ook met zogenaamde pontjes, en de verbinding ook naar de afgelegen huizen ging met die pontjes, daar men door het binnenwater of Rifwater ver kon doorvaren, in Otrabanda. Pastoor Brouwers zal hem hebben welkom geheten. Zoals we zien leefden Pastoor en apelaan tezamen. Hij werd natuurlijk voorgesteld aan de zogenaamde kerkmeesters, heren, die zoals de geschiedenis bewijst, erg op hun „point d'honneur" stonden.

Hoe de innerlijke verhoudingen waren op het eiland kunnen we ook wel enigszins afleiden uit kleine gegevens.

We zien hoe de situatie in de gemeente soms wel eens wat te wensen overliet, zo klaagt men er, nota bene, over dat de Priesters de mensen van de kleur opstookt, en er zodoende verdeeldheid heerst.

Dat er die tegenstelling is, moet wel.

Het was maar een kleine minderheid die hier een grote meerderheid op een geweldige manier overheerste en we kunnen het begrijpen, dat er zodoende tussen alle vrijen (shonnen) een hechte eenheid, ook ondanks gelooptegenstelling, groeide. Men had elkaar immers nodig. Zo zien we, dat bij de bouw van de Lutherse kerk rond 1779 de Katholieken ook bereid zijn om te helpen en van de andere kant staan de Protestanten wel toe, dat de Katholieken begraven worden op het Protestantse Kerkhof, als ze maar niet van de kleur zijn.

De handelssituatie was zo, dat men nog steeds op een moeilijke situatie stuitte bij de Spanjaarden, de eigenaren van Venezuela. We zien, dat een zekere Abraham Keizer en Gomez in 1780 gevangen zitten en hoe een David Morales om de handel open te krijgen 25 Februari 1780 eens gaat uitleggen, hoe de houding is van de Engelsen in vergelijking met de houding van de Allerchristelijke Katholieke Majesteiten van Spanje.

Men had in deze tijd veel voordelen van de Vrijheidsoorlog in Amerika, waarvan ook vooral het eiland St. Eustatius profiteerde. Doch ook op Curaçao was de situatie wel zo, dat men steeds nieuwe huizen er bij kon bouwen.

ZELFS DE BESTE KAN VALLEN!

Het nummer van de „Times" van Maandag jl. heeft in Fleet Street, waar de bureaux van de Engelse pers zijn gevestigd, een ware sensatie verwekt, daar een gehele regel onderste boven was afgedrukt.

De „Times" duldt geen enkele smet op zijn correctie-blazoen, en heeft bijvoorbeeld eens de persen stop gezet om een weggevallen komma tussen te voegen...

Indonesië

ALGEMENE AANVAL.

Het Geallieerde communiqué van Zaterdag meldt, dat de extremisten een algemene aanval hebben gedaan op de Geallieerde stellingen in de Zuidelijke sector van Soerabaia. Het gevolg hiervan was, dat 20 extremisten de dood vonden en 10 gevangen genomen werden te Gedangan en te Petro ten Zuiden en ten Zuid-Oosten van de stad.

32 Extremisten werden gedood te Tjirme ten Westen van Soerabaia bij zuiveringen van dit gebied door geallieerde troepen. Vier extremisten werden gedood toen een patrouille ten Westen van Batavia in een hinderlaag werd gelokte (Batavia, Aneta, 9.9).

SJAHRIR TOT NEHRU.

Sjahrir heeft Nehru een brief gezonden, waarin hij verklaarde:

„Elke stap voorwaarts naar de voltooiing van de onafhankelijkheid van Hindostan is voor mijn volk en voor mij een bron van diepe vreugde. Uw vele vrienden en Indonesiërs koesteren biezonder veel hoop, omdat de leiding van Buitenlandse Zaken in uw handen is gelegd. Het is onze ernstige overtuiging, dat Indonesië en Hindostan ten bate van de mensheid en tot wederzijds voordeel in de toekomst nog inniger kunnen samenwerken" (Batavia, Aneta, 9.9).

HET BESEF BREEKT DOOR.

„Het Dagblad" dat te Batavia in de Nederlandse taal verschijnt, schreef dat men in Indonesische kringen begint te begrijpen, dat er geen biezondere motieven schuilen achter de Nederlandse wens om op basis van gelijkheid met de Indonesiërs samen te werken. Verklaringen die kort geleden van Republikeinse zijde werden afgelegd, rechtvaardigen de conclusie, dat het Javaanse nationalisme zich er steeds meer van bewust wordt, dat eerst orde dient geschapen te worden vooraleer het werk van de heropbouw kan worden aangevat en dat de krachten die jammer genoeg tot nu toe voor andere doeleinden werden aangewend eerst moeten ingezet worden voor de ontwikkeling van land en volk (Batavia, Aneta, 9.9).

VAN MOOK ONTVANGT EEN UITNODIGING.

Dr. H. J. van Mook heeft in overweging genomen om met Sjahrir de vraag te bespreken of Lord Killearn verzocht zal worden zijn diensten aan te bieden bij de komende onderhandelingen.

De Luitenant Gouverneur Generaal heeft van de Republikeinen een uitnodiging ontvangen een Nederlands Indische Regeringsmissie naar Djokjakarta en andere plaatsen in het binnenland te zenden om zelf te zien hoe de toestand daar is. De leden van deze commissie zullen volkomen vrij zijn de plaatsen te bezoeken, die zij zelf uitkiezen (Batavia, Aneta, 9.9).

BINNEN ENKELE DAGEN.

Antara deelt mede dat Sjahrir binnen enkele dagen de lijst van het nieuwe cabinet aan Soekarno zal voorleggen (Batavia, Aneta, 9.9).

HET VERTREK DER BRITSE TROEPEN.

Een woordvoerder van het Britse consulaat-generaal te Batavia verklaarde Zaterdag dat op 30 November alle Brits troepen Nederlands Indië zullen hebben verlaten. Hij zeide dat de terugtrekking der Britse troepen geen enkel verband houd met de hervatting der Nederlands-Indonesische besprekingen.

Er is geen biezondere overeenkomst getroffen betreffende de vervanging van Britse door Nederlandse troepen in de ontruimde gebieden. Een dergelijk vervanging is trouwens alleen maar afhankelijk van de wapenstilstandsvoorwaarden bij een eventuele hervatting der besprekingen.

De terugtrekking der troepen is een gevolg van het feit dat de Britten aan de verplichtingen die hun door hun gedrag van Potsdam waren opgelegd — evacuatie van geallieerde geïnterneerden en krijgsgevangenen, en ontwapening der Japanners — hebben vervuld.

De Britten hebben hun best gedaan alle door de extremisten gevangen genomen Eurasiërs te bevrijden. Deze zegsman verklaarde nog dat de evacuatie weldra voltooid zal zijn; en hij meende dat de Britten zich op een voldoening gevende wijze gekweten hebben van hun taak.

Hij drukte de hoop uit dat de aankomst van de Comissie-Generaal om deel te nemen aan de onderhandelingen er toe zal leiden Nederlanders en Indonesiërs spoedig tot elkaar te brengen. Hij legde er nochtans nadruk op dat de toekomstige ontwikkeling van de toestand in Nederlands-Indië buiten de Britse verantwoordelijkheid valt. (Batavia, Aneta, 9.9.)

KILLEARNS VOET ONTSTOKEN.

Lord Killearn die Zaterdag in Batavia zou aankomen heeft zijn vertrek uit Singapore uitgesteld omdat hij een lichte infectie heeft aan zijn voet. (Batavia, Aneta, 9.9).

ARUBA

ARUBA BEDANKT,

Wetende hoe goed het den Arubaan doet, een woord van lof te horen over zijn lief, klein eilandje, kon Jules de Palm, de kampvuurleider gedurende ons acht-daags kamp op Aruba, niet nalaten om terwille van de Arubaanse groejen, die mede aanwezig waren, en nog meer terwille van de Arubaanse toeschouwers, die geen enkele avond ontbraken, met zijn geweldig geluid de schreeuw aan te heffen: Aruba aribal En de eenstemmigheid, waarmede zowel verkenners als niet-verkenners die schreeuw overnamen en met kracht herhaalden, bewees wel, dat hij de goede snaar getroffen had.

Evenwel, Jules is Curaçaoënaar in hart en nieren — de pathos waarmede hij voordroeg: Corsouw mi ta stima bo, is daarvoor meer dan voldoende bewijs — zo kon hij ook niet nalaten om de gangbare text die volgt op „Aruba ariba" te vervangen met een nog geweldiger schreeuw: „Corsouw mas ariba!"

Feit is, dat de honderd katholieke verkenners, die op Aruba in het felle witte zand aan Costa bij San Nicolas onder de wilde druivenbomen hun kampement hadden opgeslagen van 27 Augustus tot 2 September met een grote dankbaarheid in hun hart terugdenken aan al de goede dagen daar doorgebracht.

De Arubaanse zon was op zijn best, het heldere witte zand deed de rest, ze zijn gebakken en geroosterd thuisgekomen, moe en uitgeput, maar volop gezond en geladen met energie voor een heel jaar op zijn minst. Hun dankbaarheid gaat uit niet alleen naar het land, en zijn zon en zijn zee, maar meer nog naar zijn bewoners: de Lago-Company, die zo uiterst behulpzaam is geweest — toch wille Mr. Brook geen woorden van dankbaarheid horen: Your being here is gratitude enough — naar de militaire autoriteiten, speciaal Kapitein Fraai en Luitenant Oduber, die hen met raad en daad bijstonden, naar den Heer Viana die zijn bussen en Peui-Cola zo maar vrijelijk ter beschikking stel... naar verschillende Arubaanse ... milies die op de dag dat er ... genheid was voor de jongens ... Aruba te verkennen, hun hui... gul voor hen openstelden, ... het hele Arubaanse volk, dat belangstelling en hartelijk... was!

Nu het kamp voorbij is ieder weer aan zijn arbeid ... warrelen de herinneringen ... ons Arubaans verblijf door ... hoofd en al die herinneri... hebben een kleur van dank... heid.

We moesten nog even ... kunnen komen, enkel om te ... pen: Aruba bedankt, bedankt ... dankt.

De R.K. Verkenners

CHURCHILL ALS LICHT-BAKEN?

Aan de raad van Mardate... een verzoek voorgesteld, steun te verlenen aan een ... tot het oprichten van een En... Vrijheidsstandbeeld. Het zou ... plaats moeten krijgen op de kli... pen van Dover en Churchill ... beelden in uniform. Het ei... van Churchills' onafscheide... sigaar zou dag en nacht verl... zijn en gezien kunnen wor... door alle schepen, die in het ... naal passeren.